

Izgradnja multimedijalne baze izvornih tradicijskih kulturnumjetničkih stvaratelja

Toni Marić,¹ Željko Ostojčić,² Marina Marić³

¹ Društvo za DTKB / HT Mostar; toni.marić@ht.ba

² HT Mostar; zeljko.ostojcic@ht.ba

³ Društvo za DTKB; marina.marić@tel.net.ba

Abstract – Unesco-ova Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine poslužila je kao jedno od polazišnih osnova za izradu ovog projekta. Izgradnja multimedijalne baze izvornih tradicijskih kulturnumjetničkih stvaratelja obuhvaća digitalizaciju materijala iz negdašnje svakodnevnice kojim se nastoji od zaborava sačuvati pozitivna naslijeđa narodne baštine. Ovim projektom digitaliziraju se materijali o radu izvornih tradicijskih narodnih kulturnumjetničkih stvaratelja, čiji rad počiva na izvornosti i autentičnosti kraja iz kojeg dolaze. Kraći zvučni i video zapisi sa tekstualnim opisima i fotografijama prije objave prolaze recenzije priznatih stručnjaka. Digitalizirani materijali formom su prilagođeni za širu Internet populaciju i stručni auditorij kao multimedijalna iskaznica o radu i programima kulturnumjetničkog stvaratelja.

Keywords – Društvo za DTKB, UHAKUDuBiH, KUD

1. UVOD

Projekt *Izgradnja multimedijalne baze i prezentacije posredstvom Interneta rada tradicijskih kulturnumjetničkih stvaratelja* obuhvaća digitalizaciju i promociju materijala u vidu multimedijalnih iskaznica.

Ostvarenja izvornih tradicijskih narodnih kulturnumjetničkih stvaratelja, bilo da se radi o KUD-ovima, organiziranim skupinama ili pojedincima, predstavlja segment društvenih aktivnosti koji okuplja veliki broj zaljubljenika u kulturne vrednote. Kroz pjesmu, ples, svirku i scenska uprizorenja negdašnje svakodnevnice oslikava se iskonska težnja čovjeka za njegovanje univerzalnih vrijednosti koje ne poznaju prostor i vrijeme. Izrada izvornih narodnih nošnji, izvorne obuće, tradicijskih glazbala i predmeta iz negdašnje svakodnevnice predstavlja još jedan segment očuvane kulturne baštine u koju je neizostavno utkan osjećaj za ljepotom, samog autora, što djelu daje jednu posebnu vrijednost.

Ovim projektom daje se uvid u rad tradicijskih kulturnumjetničkih stvaratelja. Kraći slikovni, zvučni i video zapisi sa tekstualnim opisima prije digitalizacije prolaze recenzije priznatih stručnjaka. Formom su prilagođeni za širu Internet populaciju i stručni auditorij kao osobna iskaznica o radu i programima kulturnog stvaratelja.

UNESCO-ova Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine poslužila je kao jedno je od polazišnih osnova za izradu ovog projekta.

2. NOSITELJ REALIZACIJE PROJEKTA

Nositelj realizacije ove faze projekta je Društvo za digitalizaciju tradicijske kulturne baštine (Društvo za DTKB) u suradnji sa Udrugom hrvatskih

amaterskih kulturnumjetničkih društava u Bosni i Hercegovini (UHAKUD u BiH).

UHAKUD u BiH sa sjedištem u Mostaru osnovan je 2001. godine s ciljem praćenja, stručnog usmjeravanja rada, promocije i produbljivanja međunarodne suradnje svojih članica sa stručno i međunarodno verificiranim manifestacijama, stvarateljima i ekspertima. Okupio je blizu stotinu amaterskih KUD-a i tradicijskih kulturnumjetničkih stvaratelja iz BiH, čiji rad prati i stručno usmjerava. Suorganizator je nekoliko godišnjih kulturnih manifestacija (Ljera diple nadigrala – tradicionalna Smotra folkloru u Čapljini, Dani kosidbe u Kupresu – Međunarodna smotra folkloru i tradicijske kulturne baštine u Kupresu, Izložba likovne naive Hrvata u BiH, Godišnja smotra izvornog folkloru Hrvata BiH, i dr.). Pri UHAKUDuBiH djeluje i Udruga hrvatske likovne naive u BiH. U projekte UHAKUDuBiH, koji uvijek imaju neizostavnu multikulturalnu dimenziju, uključeni su izvorni kulturnumjetnički stvaratelji raznih naroda (iz BiH i inozemstva).

UHAKUD u BiH postao je zvanični predstavnik BiH u CIOFF-u (Central Institution of Folklore – dio UNESCO-a koji se bavi folklornom tradicijskom kulturnom stvaralašću) kao i jedan od osnivača SAKUD u BiH (Saveza amaterskih kulturnumjetničkih društava u Bosni i Hercegovini). U suradnji sa SAKUDuBiH UHAKUDuBiH je pokrenuo i osnivanje sekcije CIOFF-a BiH.

Pri UHAKUDuBiH djeluje stručni kolegij međunarodno priznatih folklorista koji na osnovu prikazanih programa na smotrama prate rad tradicijskih kulturnumjetničkih stvaratelja i daju stručne smjernice u nastavku rada. Stalni članovi kolegija su Miroslav Šilić, Vlado Marić i Ilija Brkić.

Veliki dio aktivnosti UHAKUDuBiH baziran je na UNESCO-ovoj konvenciji o Zaštiti nematerijalne kulturne baštine. UHAKUDuBiH je na Kongresu CIOFF-a na Cipru u svibnju 2005. godine, predstavio jedan širi projekt pod nazivom *Zaštita nematerijalne kulturne baštine Hrvata BiH*. Projekt *Zaštita nematerijalne kulturne baštine Hrvata BiH* proglašen je najkompletnijim projektom na Kongresu 2005. godine i dobio poziv za prezentaciju u sjedištu UNESCO-a u Parizu. Multimedijalna prezentacija, u Parizu, održana je u listopadu 2006. godine. Projekt se predstavio *Izložbom izvornih narodnih nošnji i nakita Hrvata BiH, Dizajniranim modelima visoke mode nadahnutim narodnim vezom i tkanjem*, prezentacijom tradicionalnih *Izložbi likovne naive Hrvata BiH* i dokumentarnim filmom *Običaji Hrvata BiH*. Projekt je dobio visoke ocjene.

Članovi UHAKUDuBiH 2008. godine pokrenuli su osnivanje Društva za DTKB sa namjerom da se projektu poticanja digitalizacije, stvaranja multimedijalne baze i prezentacije rada izvornih kulturnoumjetničkih tradicijskih stvaralaca posredstvom Interneta pristupi što kvalitetnije.

Društvo za DTKB osigurava potrebnu tehničku podršku za digitalizaciju materijala i izgradnje centralne multimedijalne baze podataka sa web pristupom. U realizaciju ovog dijela projekta uključen je i Fakultet strojarstva i računarstva Sveučilišta u Mostaru.

UHAKUDuBiH osigurava potrebnu podršku za recenziju i izbor materijala prije digitalizacije posredstvom stručnog kolegija na području izvornosti i folkloristike.

3. DINAMIKA I OPSEG PROJEKTA

Cjelovita realizacija ovog projekta nametnula je smjernice za obradu materijala o što većem broju relevantnih izvornih tradicijskih kulturnoumjetničkih narodnih stvaratelja unutar jednog zemljopisnog područja bez obzira kojem narodu pripada. Na ovaj način obrađeni i prezentirani materijali stavljaju se u jedan širi kontekst i stiče se cjelovitiji uvid u rad jednog stvaratelja. Kao logičan smjer nametnulo se postavljanje projekta na područje cijele BiH na najznačajnije izvorne tradicijske kulturnoumjetničke stvaratelje. Projektom su obuhvaćeni i učesnici smotri CIOFF-a u BiH koji dolaze iz inozemstva.

Realizacija projekta paralelno se odvija u dva segmenta:

- Izgradnja centralnog poslužiteljskog sustava sa programskim rješenjem za pohranu i prezentaciju multimedijalnih sadržaja,
- Rad na terenu sa stvarateljima i digitalizacija materijala.

Segment izrada i implementacija programske opreme obuhvata izradu:

- detaljne tehničke specifikacije za izgled i strukturu multimedijalne relacijske baze podataka i web prezentacije
- programske opreme za pohranu materijala u centralnu bazu Društva za DTKB.

Organizacija podaka u oba podsustava bazirana je na MySQL-u a web portal kao podlogu ima LAMP (Linux, Apach, MySQL, PHP, HTML)

Segment rada na terenu sa stvarateljima i obrada i postavljenje materijala obuhvaća:

- Slanje predobrađenih materijala na terenu od strane stvaratelja,
- Izlazak članova stručnog kolegija UHAKUDuBiH na teren kod svakog stvaratelja,
- Recenzija materijala od strane stručnog kolegija
- Dovršetak digitalne obrade
- Postavljenje materijala u bazu.

Izvorni tradicijski kulturnoumjetnički stvaratelji koji su obuhvaćeni projektom su:

- Organizirane skupine (izvorna kulturno umjetnička društva, skupine koje njeguju izvornu pjesmu i melodiju)
- Majstori za izradu tradicijskih glazbala,
- Majstori za izradu izvornih narodnih nošnji,
- Majstori za izradu tradicijskih predmeta iz nekadašnje svakodnevnice i originalnih suvenira,
- Smotre izvornog folklornog stvaralaštva,
- Zbirke izvornih starina.

Podaci koji se prikupljaju o tradicijskim izvornim kulturnoumjetničkim stvarateljima su:

- programska orijentacija,
- kratki opis mjesta iz kojeg potječe,
- datum početka rada,
- članstvo (broj članova, sekcije, dobna struktura),
- opis sekcija,
- nastupi,
- program koji se izvodi,
- opis nošnje (muške, ženske, dječije),
- opis glazbala,
- kontakt (predsjednik, e-mail, web, telefon, adresa),
- umjetnički voditelj (umjetnički direktor),
- digitalne fotografije (nošnje, nastupi),
- kratki zvučni zapisi (pjesma, svirka),
- kratki video zapisi (pjesma, svirka, ples, nastupi, kratka uprizorenja negdašnje svakodnevnice),
- Stare priče i legende (koje su poslužile kao inspiracija za nastanak tradicijskog kulturnoumjetničkog stvaralaštva).

Svi obrađeni materijali bit će dostupni Internet adresi www.diple.org.

4. PRAKTIČAN PRIKAZ OBRAĐENIH MATERIJALA

U ovom poglavlju dat je primjer sažetka obrađenih materijala za jedno kulturnoumjetničko društvo. U konkretnom primjeru prezentirani su materijali o HKD Vrila iz Širokog Brijega.

Naziv: HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO VRILA IZ ŽUPE MOSTARSKI GRADAC – ŠIROKI BRIJEG (skraćeno HKD VRILA)

Mjesto: HKD VRILA čine žitelji Župe Mostarski Gradac koja se nalazi na sjevernoj strani Mostarskog Blata. Obuhvaća šest širokobrijeških sela Dobrič, Donji Gradac, Gornji Gradac, Gostuša, Grabova Draga i Provo.

Adresa kontakt: Dobrič bb, Široki Brijeg

Početak rada: Korijene vuče od sredine prošlog stoljeća. Rad društva počiva na velikom entuzijazmu i zalaganju članova koji su svojim volonterskim djelovanjem nakon stanke, zbog ratnih događanja, nastavili sa radom 1998. godine.

Predsjednik Društva: Mladen Marić

Umjetnički voditelj: Vlado Marić, prof.

Članstvo, sekcije, programska orijentacija: Društvo ima približno 120 članova. Njeguje izvornu kulturnu tradiciju Zapadne Hercegovine lokaliteta Široki Brijeg. Ima plesnu, pjevačku, instrumentalnu i glumačku sekciju.

Nastupi: HKD Vrila je nastupalo na raznim kulturnim događanjima u BiH, Hrvatskoj i Mađarskoj (Đakovački Vezovi, Vinkovačke jeseni, Brodsko kolo, Izbor za Mis Hrvatske u narodnoj nošnji, Smotra folkloru u Pečuhu, Briješke večeri folkloru - BRIJEŠKA ZVONA, V, VI, VII i VIII smotra folkloru Hrvata BiH, Taveličevi dani u Tomislavgradu, Dani Kraljice Katarine u Kaknju, Zlatna Soplea – Poreč, MEĐUNARODNA SMOTRA FOLKLORA u Velikoj Gorici, Dani europskog naslijeđa 2009.-Sarajevo itd.)

Opis nošnje - muške: Bijela košulja i preko nje crni prsluk od čoje ukrašen gajtanima. Oko pasa tkana višebojna tkanica ispod koje su plave modrine. Na nogama opanci oputaši ispod kojih su bijeli pleteni vuneni čarapi do koljena.

Opis nošnje - ženske: Na glavi tamnocrvena polukapa ukrašena srebrenjacima i bijela marama. Bijela lanena ukrašena haljina. Na prsima đerdani. Tkani pas sa paftama. Ukrašeni prsluk. Uska tkana pregača sa kratkim resama. Vuneni crni čarapi sa terlucima. Opanci oputaši.

Tradicijska glazbala: diple, dvojnice, svirala, gusle

Tradicijski plesovi: trusa, taraban, kolanje, trojanac

Tradicijski pjesme: ganga (muška i ženska), bećarac, brojkavica, putnička pjesma

Izvide scensko uprizorenje običaja: DA

Najpoznatija scenska uprizorenja običaja: Vučari, Briješko silo, Igre i plesovi na derneku
Suradnja: Miroslav Šilić, Ilija Brkić, Branko Šegović

Na fotografijama koje slijede nalazi se članovi HKD Vrila iz kojih se može dobiti jedan slikovni prikaz njihova rada.

Slika 1. Zajednička fotografija HKD Vrila – Dobrič, 2006.

Slika 2. Izvorni plesovi Širokog Brijega – Vitez, 2002.

Slika 3. Izvorna muška pjevačka skupina – Scensko uprizorenje Vučara – Vitez, 2002.

Slika 4. Momci i djevojke na derneku – Široki Brijeg, 2005.

5. ZAKLJUČAK

Očuvanje pozitivnog nasljeđa izvorne tradicijske kulturne baštine predstavlja veliki potencijal za jednu zajednicu. Kada se jedinstvena i originalna građa, prikupi i obradi po općeprihvatljivim međunarodnim preporukama i standardima (UNESCO, CIOFF) i stavi na uvid širokom auditoriju onda postaje i univerzalna svjetska baština.

Ovakvim projektom Bosna i Hercegovina dodatno promovira stvaralaštvo njegovatelja i promotora izvorne tradicijske kulturne baštine u međunarodnim okvirima.

REFERENCES

- [1] www.cioff.org – Cultural politic
- [2] www.cioff.org – Cultural programs
- [3] www.cioff.org – Publications
- [4] Anka Raić, “Zaštita nematerijalne kulturne baštine Hrvata BiH”, *Kongres CIOFF-a*, Cipar, 2005.
- [5] Toni Marić, “Multimedijalna prezentacija izvornih kulturnoumjetničkih društava na Internetu”, *1. Međunarodni simpozij digitalizacija kulturne baštine BiH*, Sarajevo, 2008.
- [6] Toni Marić, Marina Marić, “Stvaranje multimedijske baze i prezentacija izvorne tradicijske narodne baštine na Internetu”, *IV Konferencija o integrativnoj zaštiti*, Banja Luka, 2009